

ОРГАНІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ЗНАННЯМИ

М.М. Петрушенко, Ж.В. Деркач

Сумський державний університет, м. Суми

Останніми роками отримали розвиток дослідження в галузі управління знаннями. В існуючій літературі були запропоновані різні погляди та методи щодо цього питання. Витоки цих досліджень лежать у вивченні процесів, що сконцентровані на створенні, організації, розповсюдженні, та застосуванні явних та прихованих знань. Іншим новим напрямком є ресурсний підхід до знань, який підкреслює, як інтелектуальні ресурси можуть розвивати організаційні можливості і збільшувати організаційний потенціал. Однією з найважливіших складових інтелектуальних ресурсів є екологічні знання. Ця сукупність знань забезпечує ефективне функціонування суб'єктів господарювання у контексті раціонального використання природного середовища та безпеку їх діяльності для навколишнього середовища. Наше дослідження направлене на вивчення динамічних зв'язків між екологічними знаннями, ефективне управління ними та їх вплив на організаційне виконання процесів на підприємстві.

У літературі можна знайти найрізноманітніші визначення поняття управління знаннями. Відповідно до В. Р. Буковіца та Р.Л. Уільямса "управління знаннями є процесом, за допомогою якого організація накопичує багатство, опираючись на свої інтелектуальні чи засновані на знаннях організаційні активи". Інтелектуальні чи засновані на знаннях активи у даному визначенні трактуються як те, що міцно пов'язане з людьми або впливає з організаційних процесів, систем і культури і має стосунок до іміджу організації, особистих знань працівників, інтелектуальної власності, ліцензій, а також таких структур, пов'язаних зі знаннями, як банки даних, технології, що використовуються як всередині організації, так і за її межами. Проте це ті активи, які зазвичай знаходяться поза межами безпосередньої зацікавленості відповідальних осіб [1].

Відповідно до Д. Ж. Скірме, управління знаннями — це "чітко окреслене і систематичне управління важливими для організації знаннями і пов'язаними з ними процесами управління, збирання, організації, дифузії, застосування і експлуатації з метою досягнення цілей організації". Р. Руглес стверджував, що "управління знаннями може бути визначене як підхід до збільшення або створення цінності шляхом активнішої підтримки досвіду, пов'язаного з ноу-хау та знанням, що і як робити, які існують однаковою мірою як у межах організації, так і поза нею".

Із наведених визначень випливає, що управління знаннями охоплює широке коло напрямків діяльності, пов'язаних водночас як і з мудрістю чи розумом окремих осіб, так і з різноманітною інформацією, яку ми використовуємо у нашій діяльності.

Одним з цих напрямків є екологізація управління знаннями. Її ціллю є дослідження складних взаємозв'язків між системами, що існують у внутрішньому середовищі підприємства.

Екологізація управління знаннями – це підхід, що направлений на підвищення ефективності управління знаннями на підприємстві, та заснований на дослідженні та використанні і організації ефективної структури управління всім потенціалом, як зовнішніх так і внутрішніх, акумульованих екологічних знань на підприємстві

Екологічні знання організації обумовлюються наступними елементами: безпосередньо загальними знаннями, сферою діяльності, наявними організаційними ресурсами і зовнішнім середовищем, що впливає на них. Різні види знання розглядаються як його підвиди і представляються як єдине ціле. Ці знання будуються на поєднанні організаційних ресурсів, таких як персонал, процеси, структура підприємства та його внутрішня організаційна культура. Така взаємодія забезпечує баланс із навколишнім середовищем задля максимізації інтересів організації через чотири екологічні механізми: поширення, взаємодія, конкурування та еволюція. Позначається ця взаємодія як модель DICE (distribution, interaction, competition, evolution) [3].

В роботі пропонується використовувати модифікацію моделі DICE для побудови системи управління екологічними знаннями на підприємствах. Так як суспільне знання складене з багатьох різних підвидів знань, цикл DICE може інтерпретувати їх взаємодію і поведінку та еволюцію. Загальні знання організації повинні взаємодіяти з іншими внутрішнім або зовнішніми знаннями в контексті вирішення конкретних проблем. Коли організаційні ресурси обмежені, ці знання повинні змагатись, або спільно, або в конфлікті, для того, щоб добитися ефективної організації роботи. (Прикладом може бути врегулювання екологічної проблеми з обмеженою кількістю ресурсів та можливими трьома підходами до її вирішення). Це призводить до того, що знання еволюціонують через якийсь час. (Створюються нові підходи на базі існуючих).

Базовим елементом для аналізу знань в екологічній структурі управління ними є підвид знання, який є підмножиною цілого знання в організації. Наприклад, більше за все підприємству потрібні знання щодо організації ефективної роботи, з точки зору зменшення впливу на навколишнє

середовище для того, щоб гарантувати його фінансове здоров'я. Знання, яким володіє окрема дослідна група, у тому числі індивідуальне і організаційне знання, створює екологічне знання, що забезпечує загальну систему екологічної безпеки на підприємстві.

Кожен вимір моделі DICE включає декілька дій (рисунк 1).

Рисунок 1 – Застосування моделі DICE до управління екологічними знаннями

В роботі було розглянуто організаційну структуру підприємства SeaLandAire (США), що займається виробництвом систем моніторингу океану та земних надр, прискорювачів реакцій, акустичних перетворювачів, систем збору альтернативної енергії та інших видів високотехнологічної продукції [10]; та запропоновано організаційну модель управління екологічними знаннями (рисунк 2). В кожному організаційному підрозділі організації формується певний підвид екологічних знань, що так чи інакше стосується основної діяльності підприємства (наприклад фінансовий відділ надає інформацію про штрафи та санкції, що пов'язані з порушенням підприємством екологічних норм або забрудненням середовища, лабораторії створюють нові технологічні рішення та продукти, в основі яких лежить використання новітніх технологій, направлених на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище).

Ці знання збираються у центрі екологічних знань підприємства по каналах розподілу, де відбувається їх конкурування та розвиток (одні знання впливають на інші). Тими ж каналами відбувається доведення модифікованих знань, що є результатом роботи центру, або знань окремих підрозділів до всіх інших організаційних ланок підприємства.

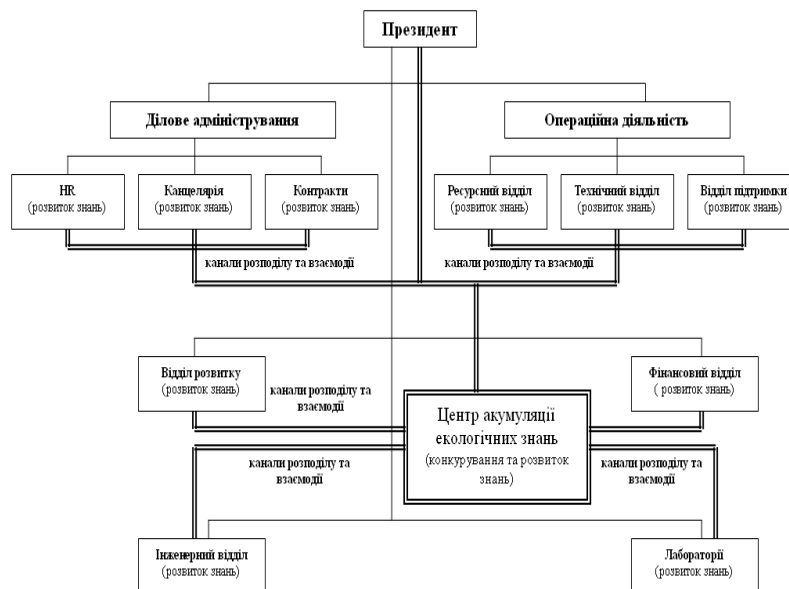

Рисунок 2 – Організаційна модель управління екологічними знаннями на прикладі підприємства SeaLandAire

Таким чином, запропонована в роботі система забезпечує всебічний розвиток, поширення, взаємодію та конкурування екологічних знань на підприємстві. Головне значення даного дослідження полягає у тому, що підтримка здорової екології знань важлива для успіху нолідж-менеджменту в організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Alavi, M. and D.E. Leidner. "Review: Knowledge Management and Knowledge Management Systems: Conceptual Foundations and Research Issues," *MIS Quarterly*, 2001, pp. 107-136.
2. Bidwell, CE. and J.D. Kasarda. *The Organization and its Ecosystem: A Theory of structuring in Organizations*, JAI press, London, 1985., 249 p.
3. Carroll, G.R. *Ecological Models of Organizations*, Ballinger Publishing, Cambridge, 1988., 296 p.
4. Davenport, TH. *Information Ecology*, Oxford University Press, NY, 1997., 272 p.
5. Diekmann, U. and R.M. Law. *The Geometry of Ecological Interaction: Simplifying Spatial Complexity*, Cambridge University Press, 1999., 580 p.
6. Hannan, M.T and J. Freeman. "The Population Ecology of Organization," *American Journal of Sociology* , 1977, pp. 929-964.
7. Hannan, M.T. and J. Freeman. *Organizational Ecology*, Harvard University Press, Cambridge, 1989. , 384 p.
8. McGlade, J., eds. *Advanced Ecological Theory*, Blackwell Science, Maiden, M.A., 1999., 368 p.
9. Shih, K.H., H. J. Chen, and J.C.H. Chen. "Assessment of Sustainable Development and Knowledge of Environmental Management: Internal Auditors' Perspectives," *Industrial Management and Data Systems*, 2006, pp. 896-909.
10. Організаційна структура підприємства SeaLandAire// Інтернет сайт. - <http://www.sealandaire.com/structure.php>